

МУЗИЧНО-ДИДАКТИЧНІ ІГРИ ТА ЇХ ЗНАЧЕННЯ У РОЗВИТКУ МУЗИЧНО-РИТМІЧНИХ ЗДІБНОСТЕЙ ДІТЕЙ МОЛОДШОГО ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Ольга Канарова, Аліна Кузнецова

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Анотація:

У статті розглянуто важливі аспекти використання музично-дидактичних ігор у розвитку музично-ритмічних здібностей молодших дошкільників. Проаналізовано значення самостійності та творчості, виокремлено роль групових занять та їхній вплив на соціалізацію. В роботі акцентується увага на емоційному розвитку через музику, ролі виразності та вивчення музичного матеріалу в ігровій формі. Надано обґрунтування того, що музично-дидактичні ігри виступають ключовим інструментом для формування моторики, слухової уваги, ритмічного відчуття та соціальної інтеграції у дітей, надаючи комплексний погляд на їхній розвиток. Підкреслено, що ігрова форма навчання не лише стимулює інтерес, але й підвищує ефективність у навчанні, роблячи музичні заняття незабутнім досвідом для кожного малюка.

Ключові слова:

самостійність та творчість; групові заняття; емоційний розвиток; виразність; ритмічне відчуття; моторика; слухова увага; ігрова форма навчання.

Resume:

Kanarova Olga, Kuznietsova Alina. Musical and didactic games and their significance in the development of musical and rhythmic abilities of children of junior preschool age.

This paper examines the importance and impact of using music didactic games in the process of developing musical and rhythmic skills in young preschool children.

The paper begins with an analysis of the benefits of using game-based methods in music teaching in preschool settings. It highlights various aspects of the use of games, such as vocal and rhythmic skills, as well as their impact on the perception and development of musical material. The integration of games into the learning process and their role in the understanding of musical concepts are discussed.

The use of musical games in the work with younger preschoolers, focusing on the development of their vocal abilities and rhythmic sense, is covered in detail. The work focuses on the importance of introducing didactic games from the very first days of classes, explaining how this can contribute to a better understanding of the material by children.

In addition, modern approaches, such as the use of musical toys, instruments and technical equipment to make lessons more interesting and interactive, are considered. The paper shows that such a comprehensive approach helps to develop children's musical abilities and talents more effectively.

The paper proves that musical and didactic games play an important role in the development of vocal skills and understanding of the basics of singing. These games not only accelerate the learning of songs, but also allow children to feel and express the emotionality of music through play.

Particular attention is paid to the development of rhythmic sense through musical games. It is noted that this not only promotes awareness of rhythmic structures, but also develops motor skills and coordination of movements.

An additional emphasis is placed on the effectiveness of group classes, where children learn to cooperate and perform joint creative tasks, contributing not only to physical but also to social development.

The paper concludes that musical and didactic games are an important tool in the development of musical skills and abilities in young preschool children. They make learning interesting, engaging and effective, contributing to the full development of psychophysical, emotional and social aspects of the individual.

Key words:

independence and creativity; group classes; emotional development; expressiveness; rhythmic sense; motor skills; auditory attention; game-based learning.

Постановка проблеми. В умовах сучасного світу, коли діти все більше часу проводять перед екранами гаджетів, існує реальна небезпека втрати зв'язку з живими, природними джерелами вражень та емоцій. Музика є одним з таких джерел, яке може залишитися недоступним для повноцінного сприймання без відповідних навичок, зокрема, музика спонукає до танців, співу, ігор та інших творчих виявів. Цей етап є критично важливим для розвитку дитини, а особливо в аспекті формування музично-ритмічних здібностей.

Музично-ритмічні здібності дитини є багатоаспектними та складаються зі сприймання ритму, мелодії, динаміки та інших елементів музики. Розвиток цих здібностей сприяє не тільки кращому розумінню музичного матеріалу, але й розвитку когнітивних, емоційних та соціальних навичок дітей.

Одним з найефективніших методів взаємодії зі старшими дошкільниками є музично-

дидактичні ігри. Вони є невід'ємною частиною сучасної педагогіки та допомагають дітям активно взаємодіяти з музикою, роблячи цей процес цікавим та захоплюючим. Водночас музично-дидактичні ігри сприяють розвитку не тільки музично-ритмічних здібностей, а й соціальних навичок, співпраці, самовираження та творчої імагінації, на що вказують численні дослідження. Але існують проблеми у розвитку музично-ритмічних здібностей саме у молодших дошкільників. Чи є музично-дидактичні ігри такими ж ефективними в цьому випадку? Нам слід у повному обсязі розуміти як саме вони впливають, та яке їх значення у розвитку музично-ритмічних здібностей дітей молодшого дошкільного віку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема музичного ритму привертала увагу дослідників протягом багатомісячної історії мистецтва, естетики і філософії, починаючи з

античних часів (Аристотель, Вольтер, Ж.-Ж. Руссо, Плотін, Плутарх).

Серед зарубіжних фахівців, які займаються проблемами музичного ритму, слід зазначити Е. Жака-Далькроза, До. Коффу, Е. Курта, Р. Мак-Дауголла, К. Мартінсен, Р. Рімана, Р. Сішора.

У вітчизняній психології та музикознавстві чималий внесок у розробку цієї проблеми зробили М. Гарбузов, А. Готсдінер, Л. Мазель, Б. Теплов, Ю. Цагареллі, В. Цуккерман та ін.

Особливості впливу музично-дидактичних ігор на музичний розвиток молодших дошкільнят розглядаються багатьма сучасними авторами: С. Бурсова, Г. Ватаманюк, І. Газіна, О. Гнізділова, С. Гончарова, О. Дубасенюк, І. Карабаєва та багато інших.

Формулювання цілей статті. Мета статті – теоретично обґрунтувати значення музично-дидактичних ігор у формуванні музично-ритмічних здібностей дітей молодшого дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На думку психологів, музика – це ключ до емоційного світу дитини. Завдяки їй діти можуть дізнаватися багато нового у зрозумілій і цікавій формі (Дубасенюк, 2019, с. 48). Саме завдяки музично-дидактичним іграм ми можемо розвивати в дітей музичне сприйняття.

Головна роль таких ігор – допомогти дітям відчувати та впізнати різні висоти звуків, розуміти ритм, а також навчити їх розрізняти різні звучання і використовувати ці знання на практиці. Такий вид ігор не тільки доповнює музичне виховання новими враженнями, але й стимулює активність, креативність та незалежність дітей, допомагаючи їм розуміти основні характеристики музичного звуку.

Як і будь-яка інша гра, музично-дидактична спрямована на певний навчальний процес. Вони створені для того, щоб діти могли слухати, відчувати та порівнювати різні аспекти музики, а також інтерактивно працювати з ними. Деякі ігри, такі як «Розпізнай ритм» або «Пригадай пісню», зосереджуються на ритмічних навичках і точному відтворенні мелодій. Інші ігри, наприклад, «Музичний дзвінок» або «З якої це пісні?», допомагають відточити навички інтонування та відчуття темпу.

Під час створення музично-навчальних ігор важливо звертати увагу на якість матеріалів. Вони повинні бути кольоровими, атрактивними і відповідати змісту гри. Для старших дітей можна створювати різноманітні наочні посібники, такі як картки з музичними образами чи ритмічні блоки (Герасимова, 2016, с. 52).

Важливо зазначити, що музично-навчальні ігри є чудовим інструментом не лише для

набуття знань, але й для формування особистісних якостей, таких як відповідальність, дружелюбність та ініціативність. Ці ігри можуть бути використані як під час музичних занять, так і під час різних свят або інших заходів.

Слід зауважити, що музично-дидактичні ігри – це спеціально створені ігрові форми навчання, спрямовані на формування музичних умінь і навичок у дітей. Ці ігри є ефективними методами, які враховують психологічні особливості дитини, спрощуючи процес навчання та роблячи його більш захоплюючим (Артюшина, 2018, с. 121).

І. Воронюк зокрема наголошує на особливій ролі та значимості музично-дидактичних ігор у музичній діяльності дітей дошкільного віку, основна відмінність яких полягає в тому, що ігри містять у собі навчальну та виховну задачу, ігрових учасників та обов'язкові правила гри. Автор виокремила такі функції музичних ігор:

- стійкий інтерес до музики;
- зняття напруги у процесі музичної діяльності;
- психічні новоутворення;
- освоєння вітальних, соціальних та ідеальних ритмів;
- створення художньо-музичного образу;
- самовираження у процесі активної діяльності;
- знаходження адекватних взаємин і освоєння соціальних ролей (Воронюк, 2003, с. 7).

Відповідно до результатів дослідно-експериментальних розробок, розвиток у молодших дошкільнят навичок ритмічної діяльності у процесі гри протікає у три етапи: ознайомлювальний, образотворчо-виразний, сюжетно-рольовий.

Ю. Волинець поділяє всі музично-дидактичні ігри на настільні, рухливі та хороводні. Ця класифікація заснована на відмінності ігрових процесів дошкільників (Волинець, 2015, с. 194).

І. Воронюк пропонує подальший підбір ефективного комплексу музичних ігор та їх класифікацію із залученням психічних процесів вихованців. Вона виокремлює:

1. Функціональні ігри, спрямовані на соматичний розвиток дітей, який передбачає зняття фізичної напруги, ритмізацію рухів тіла, кінцівок. До цієї групи входять музично-ритмічні ігри, пластичні ігри, ритмічне фантазування.

2. Рецептивні ігри, які спираються на сприйняття зовнішніх імпульсів ритму. Активну участь у освоєнні ритмів навколишнього світу грають органи чуття: зір, слух, дотик тощо. Ритмічна організація картинок, простору, різних шумів, звуків є змістом цих ігор. Також до цієї

групі зараховують ігри на розвиток образно-асоціативного мислення, ігри на розвиток музичного ритму, музично-дидактичні ігри, музичні ігри-імпровізації.

3. Рольові ігри, у яких вихованцям пропонується вжитися у ролі. Вони освоюють певні типажі, образи, характери героїв, можуть виступати у ролі виконавців (скрипаль, піаніст), композиторів, критиків. Такими є колективні ігри, етюди, музичні сценки, сюжетні та театралізовані ігри. Вони вимагають від дітей самостійних і зрілих дій (Воронюк, 2003, с. 17).

До цієї групи, крім театралізованих ігор, належать ігри, спрямовані на розвиток фантазування, ігри-імпровізації.

4. Конструктивні ігри призначені для створення чогось нового, головне їхнє спрямування націлене на результат. У цих іграх необхідно забезпечити дитину конструктивним матеріалом. До неї можуть бути залучені музично-дидактичні ігри, ігри на музичних інструментах, вербальна ритмізація, просторова ритмізація (Волинець, 2015).

Музично-дидактичні ігри різняться з ініціативи їхньої організації: ігри створюють самі діти чи їх організовує педагог. За ступенем рухової активності виділяють настільні, рухливі та хороводні. Різні ігри можуть бути спрямовані на розвиток як особистісних рис дитини, так і психічних процесів, творчих, музичних здібностей та на розвиток почуття ритму.

Активізація музично-ритмічного почуття вихованців, на думку вчених, здійснюється в ігрових ситуаціях за допомогою залучення асоціативних зв'язків між елементарними ритмічними уявленнями, що спостерігаються, та життєвими явищами (Ватаманюк, 2007, с. 135).

У методичних посібниках рекомендується починати розвивати музично-ритмічне почуття із завдань, виконуючи які, діти повинні передати на ритмічних інструментах рівномірну пульсацію метричних часток маршової музики під час виконання педагогом. Виконання таких завдань сприяють руху під музику, проведення аналогій між пульсацією сильних і слабких часток у музиці та серцебиттям (Горішна, 2017, с. 21).

П. Вейс приділяє велику увагу розробці взаємозв'язку ритмічного почуття і музичної імпровізації. Автор наголошує, що основою музичної імпровізації є попередній емоційний стан та образне налаштування (Вишневецька, 2019, с. 17). Вміння налаштуватися в певному темпі, розмірі, характері руху, уявити задалегідь технічні деталі ритму вчений вважає необхідною умовою розвитку виразності та музичності імпровізацій (Вишневецька, 2019, с. 18).

Методисти С. Білецька, А. Денисенко, А. Ковтун, О. Мкртчян виокремили необхідні

умови організації ігрової діяльності для розвитку почуття ритму у молодших дошкільників:

1. Урахування принципів систематизації, ритмізації та інтеграції в організації ігрової діяльності.

2. Введення планів-сценаріїв роботи з групою. Це дозволяє здійснювати ритмізацію навчального процесу.

3. Залучення дітей до пластичного самовираження.

4. Розвиток почуття ритму можливий лише за умови поєднання різних видів ритмічно організованої діяльності, до яких належать евритмія, ритмопластика, ритмізація слова, ритмографіка, простірритмія.

5. Упровадження пластичного самовираження можливе лише за певних педагогічних умов, які містять різноманітні форми та етапи самовираження у процесі руху. Дітьми послідовно освоюється образне самовираження (Денисенко, 2020, с. 67).

Ті ж автори зазначають, що емоційний фон, емоційний стан дітей стає визначальним у формуванні у них почуття ритму, а музичні заняття набувають комплексний характер: ритм стає головним сполучним компонентом усього матеріалу, музика являє собою засіб вираження ритмів, що оточує життя і внутрішній світ дитини і є змістом занять. Стан емоцій визначається за експресивністю, динамікою, виразністю дітей (Комащенко, 2020, с. 558).

А. Комащенко та Ю. Стрюкова рекомендують проводити на заняттях комплекс музичних ігор, спрямованих на розвиток почуття ритму, що складається із трьох блоків.

У перший блок методисти поміщають ігри, спрямовані на розвиток образно-асоціативного мислення вихованців у процесі ритмізації, щоб діти вчилися співвідносити характер ритму в музичних творах з образом героя, тварини.

У другому блоці методистами виокремлено ігри, які розвивають у молодших дошкільників ритмічне фантазування засобами музичних ігор у процесі ритмічно організованої діяльності

Третій блок спрямований на ритмічне самовираження кожної дитини у процесі музично-ритмічних ігор (Волинець, 2015, с. 194).

Таким чином, аналіз педагогічного досвіду дозволяє зробити висновки, що розвиток почуття ритму під час музичних занять здійснюється у різних формах: слухання музичних творів, бесіди, пов'язані з ними; виконання пісень, у тому числі розучування нових та повторення старих; використання музично-дидактичних посібників, вокальних, ритмічних, ладових вправ; спів за нотами; гра на найпростіших музичних інструментах.

Використання музичних дидактичних ігор під час занять робить їх насиченими та динамічними. У процесі гри діти ефективніше освоюють програмні вимоги, вдосконалюючи свої вокальні та ритмічні навички, а також набуваючи досвіду в активному сприйнятті музики. Зазвичай такі ігри інтегруються у другу половину заняття, надаючи освітньої значущості у веселій ігровій формі, сприяючи розвитку музичних талантів малюків.

Із перших днів занять у молодших дошкільнят упроваджуються дидактичні ігри, які часто супроводжуються використанням наочних засобів навчання, щоб зробити навчальний процес більш наочним та цікавим.

У групах молодших дошкільнят акцент переноситься на роботу з музичними іграшками, інструментами, а також настільними іграми. Додатково, сучасні технічні засоби також інтегруються в навчальний процес, роблячи заняття більш сучасними та інтерактивними (Козлова, 2016, с. 42).

Музично-дидактичні ігри є важливим інструментом у формуванні музичних навичок та здібностей дітей. Вони спрощують і унаочнюють навчальний матеріал, роблячи його цікавим і захоплюючим для дитячого сприйняття. Основна мета таких ігор – вивчити конкретний музичний матеріал чи навчальний елемент у легкій та зрозумілій формі.

Музичні дидактичні ігри ефективно прискорюють вивчення вокалу, роблячи цей процес зрозумілим і захоплюючим. Вони дозволяють дітям навчитися виконувати пісні відчутно та без напруження, а також розуміти важливість дихання під час співу. В процесі вивчення пісенного репертуару слід підкреслити для молодших виконавців унікальність і характер кожної композиції. Адже, щоб донести емоційність пісні, потрібно зануритися в її образ через гру. При вивченні основ співу слід зосереджувати увагу на правильному диханні, розумінні різних музичних відтінків, тембрах голосу та базових музичних концепціях, таких як ритм чи динаміка. І все це можливо втілити завдяки музичним навчальним іграм, які роблять заняття захоплюючими та доступними для дітей.

Під час вивчення музики діти знайомляться з різноманітними музичними композиціями та переживають ряд емоцій. Щоб зробити музику доступною для дітей, можна використовувати ігрові методи, які належать до основи дошкільної освіти. Це допоможе зробити слухання музики захоплюючим заняттям. Ефективність такого підходу визначається тим, як буде організовано заняття, і які цілі будуть поставлені.

Під час музичних занять педагог може використовувати різні педагогічні іграшки. Наприклад, «чудовий мішечок» може містити іграшки, які «прийшли в гості». За звучанням певних мелодій діти впізнають їх та залучають іграшки до гри (Денисенко, 2020, с. 68).

На наступному етапі можна вводити більш складні елементи, такі як обертання, стрибки, кроки в різних напрямках. Проте важливо звертати увагу на вік та індивідуальні можливості дітей, щоб не перевантажувати їх і не викликати стресу чи страху.

Корисною технікою є використання ілюстрацій та реквізиту під час занять. Це може бути, наприклад, хусточка, яку дитина тримає в руках під час танцю, або малюнок, який ілюструє конкретний рух. Такий візуальний підхід може допомогти дитині краще розуміти, як вона повинна рухатися, і, таким чином, покращує координацію.

Важливим моментом є заохочення дітей до самостійності, що допомагає їм розвивати власну ініціативу в танці та рухах. Необхідно пропонувати дітям винаходити власні рухи під музику, створювати свої маленькі танці, допомагаючи їм розвивати власний стиль та креативність.

Корисним є проведення групових занять, на яких діти можуть навчитися рухатися у координації з іншими, розвиваючи навички командної роботи та соціалізації. Це може бути, наприклад, колективний танець, де кожна дитина виконує свою частину, але всі разом створюють гармонійну композицію.

Важливо пам'ятати, що основна мета музично-ритмічних рухів – це не тільки розвиток фізичних здібностей, але й емоційний розвиток, виразність, здатність сприймати і відчувати музику. Правильно підібрана музика, врахування індивідуальності кожної дитини і підтримка в процесі навчання можуть зробити музичні заняття незабутнім досвідом для кожного малюка (Гніздзілова, 2019, с. 345).

Музика завжди була невід'ємною частиною життя людини. Вона не просто розважає, але й впливає на емоційний стан, розвиває творчі здібності, стимулює мозок і допомагає встановлювати соціальні зв'язки.

Слід зазначити, що ігрова форма навчання є одним з найефективніших способів для дітей, тому що вона робить процес навчання веселим, захоплюючим та інтерактивним. Ігри стимулюють інтерес дитини, допомагають зосередитися і залучають її до активної участі.

Коли діти мають можливість виразити себе через танці та рухи під музику, вони не тільки навчаються нових рухових навичок, але й

розвивають своє відчуття ритму, слух та сприйняття свого тіла у просторі.

До того ж, коли діти працюють у групах і створюють спільні танцювальні композиції, вони навчаються спілкуванню, командній роботі, доланню конфліктів і, насамкінець, соціалізації.

Музично-дидактичні ігри можуть використовуватися як інструмент для розширення креативних здібностей та музичних навичок і знань, таких як розпізнавання різних стилів та жанрів музики.

Важливо, щоб вихователь підтримував і заохочував ініціативу дітей, але також давав їм простір для самостійної творчості та виразності. Це допомагає дітям відчувати впевненість у собі, розвивати творчий потенціал та навчатися взаємодії з однолітками.

Фактично, музично-ритмічна діяльність є важливою частиною розвитку дитини, і її не можна недооцінювати. Через музику та танці діти можуть вивчати світ, виражати себе, встановлювати зв'язки та отримувати радість від життя.

Висновки. Таким чином, музично-дидактичні ігри мають особливе значення у розвитку музично-ритмічних здібностей:

- мотивація до навчання: ігрова форма сприяє підвищенню зацікавленості дитини в музиці, стимулюючи її бажання вчитися;
- розвиток слухової уваги: через різноманітні завдання ігор діти вчаться концентрувати свою увагу на звуках, мелодіях, ритмах;
- розвиток ритмічного відчуття: багато ігор фокусуються на ритмі, допомагаючи дитині

розрізняти ритмічні структури, відтворювати та створювати власні ритми;

- стимуляція музичної пам'яті: ігри, які передбачають відтворення мелодій або ритмічних послідовностей, допомагають тренувати музичну пам'ять;

- розвиток моторики: музично-ритмічні ігри часто включають рухові компоненти, які сприяють розвитку моторики, координації рухів;

- соціальна інтеграція: через колективні музичні ігри діти вчаться взаємодії, командній роботі та взаємопідтримці;

- емоційний розвиток: музика викликає різноманітні емоції. Через ігрову діяльність діти можуть виразити свої почуття, переживання, навчаючись розуміти та контролювати свої емоції;

- стимулювання творчості: діти мають можливість експериментувати зі звуками, ритмами, виконуючи власні музичні творіння.

Ефективне призначення ролей у музичних та музично-дидактичних іграх, з огляду на особливості кожної дитини, гарантує продуктивність індивідуальної уваги до кожного вихованця. Це, у свою чергу, буде сприяти створенню структурованого освітнього процесу з належним методологічним підходом, який веде до відточення музичних навичок та компетенцій.

Отже, музично-дидактичні ігри відіграють важливу роль у формуванні музично-ритмічних здібностей дітей молодшого дошкільного віку, стимулюючи їхній психофізичний, емоційний та соціальний розвиток.

Список використаних джерел

- Артюшина, М., Бурлаєнко, Т., Вознюк, О., Галіцян, О., Гузій, Н., Дубасенюк, О., Козир, А., Курлянд, З., Осипова, Т., Сегеда, Н., Сидоренко, В., Хоружа, Л., & Щербина, Д. (2018). *Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти*. Монографія. Київ: Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова. 516 с.
- Ватаманюк, Г.П. (2017). Дидактична гра, як засіб розвитку музичних здібностей дошкільників. *Наукові праці Кам'янець-Подільського державного університету*. 6 (Т. 1). Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Поділ. держ. ун-т, РВВ, С. 135–137.
- Вишневецька, М.В. (2020). Вплив музичної гри на естетичне сприйняття музики молодшими школярами. *Сучасна інженерія та інноваційні технології*. 25 (5). С. 15–21.
- Волинець, Ю.О. (2015). Підготовка майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до дослідницької діяльності. *Підготовка майбутніх вихователів до роботи з дітьми дошкільного віку: компетентнісний підхід*: монографія. (Заг. ред. Г.В. Беленька, О.А. Половіна). Київ. С. 194–217.
- Воронюк, І. В. (2003). *Психологічні особливості реалізації творчого потенціалу молодших школярів*. (Дис. канд. психол. наук). Київ. 20 с.
- Герасимова, Г.П. (2016). *Нейгауз Генріх Густавович. Енциклопедія історії України: у 10 т.* Інститут історії України НАН України. Київ: Наукова думка, Т. 7.

References

- Artyushina, M., Burlaenko, T., Voznyuk, O., Halitsan, O., Huziy, N., Dubasenyuk, O., Kozir, A., Kurlyand, Z., Osipova, T., Siheda, N., Sidorenko, V., Khoruzha, L., & Shcherbina, D. (2018). *Theory and methods of professional-pedagogical training of educational personnel: acmeological aspects*. Monograph, NPU named after M. P. Dragomanov, Kyiv. 516 p. [in Ukrainian]
- Vatamaniuk, G.P. (2017). Didactic game as a means of developing musical abilities of preschoolers. *Scientific Works of Kamyanets-Podilskyi State University*, 1 (6), 135–137. [in Ukrainian]
- Vyshnevetcka, M. V. (2019). Influence of musical play on the aesthetic perception of music by primary school students. *Modern Engineering and Innovative Technologies*, 25 (5), 15-21. [in Ukrainian]
- Volinets, Y.O. (2015). Preparation of future teachers for preschool educational institutions for research activities. In G. V. Bielenko, O. A. Polovina (Eds.), *Preparation of future educators for work with preschool children: competency approach*. Monograph, Kyiv, 194–217. [in Ukrainian]
- Voronyuk, I. V. (2003). *Psychological features of implementing the creative potential of primary school students*. (Unpublished doctoral dissertation). Kyiv. [in Ukrainian]
- Herasymova, H. P. (2016). *Neyhauz Heinrich Gustavovych. Encyclopedia of the History of Ukraine*, Vol. 7, 357.

- 728 с.
- Гнізділова, О.А. (2019). Впровадження здоров'язберігаючих технологій в освітній процес дошкільних закладів. *Здоров'язберезувальні технології в освітньому середовищі: монографія* (Заг. ред. Л. М. Рибало). Тернопіль. С. 345–363.
- Горішна, О. (2017). *Розвиток творчих здібностей старших дошкільників засобами музично-ігрового фольклору*. Кам'янець-Подільський. 97 с.
- Денисенко, А.О., Мкртчян, О.А., Білецька, С.А., & Ковтун, А.В. (2020). Педагогіка дозвілля – запорука формування професійних компетентностей. *Новий колегіум: зб. наук. праць*. Харків: «Колегіум», 2 (100), 66–71.
- Дубасенюк, О.А. (2019). Інноваційні освітні технології та методики в системі професійно-педагогічної підготовки. *Професійна педагогічна освіта: інноваційні технології та методики*. Житомир. 326 с.
- Козлова, І. (2016). Незвичайний оркестр: і майстри, і музиканти. *Вихователь-методист дошкільного закладу*, 8, 41–45.
- Комашенко, А.Т., & Стрюкова, Ю.В. (2020). Дослідження рівня образної пам'яті у молодшому шкільному віці. *Суспільство і особистість у сучасному комунікаційному дискурсі: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції*. Запоріжжя: НУ «Запорізька політехніка». С. 557–561.
- Kyiv: Naukova Dumka. [in Ukrainian]
- Hnizdilova, O. A. (2019). Implementation of health-saving technologies in the educational process of preschool institutions. In L. M. Rybalo (Ed.), *Health-saving technologies in the educational environment*. Monograph, Ternopil, 345–363. [in Ukrainian]
- Horishna, O. (2017). Development of creative abilities of senior preschoolers using musical and folkloric games. *Kamyanets-Podilskyi*, 97. [in Ukrainian]
- Denysenko, A. O., Mkrtychyan, O. A., Biletska, S. A., Kovtun, A. V. (2020). Leisure Pedagogy – A Guarantee of Forming Professional Competencies. *New Collegium*, 2 (100), 66–71. [in Ukrainian]
- Dubasenyuk, O. A. (2019). Innovative educational technologies and methods in the system of professional-pedagogical training. In O. A. Dubasenyuk (Ed.), *Professional pedagogical education: innovative technologies and methods*. Monograph, Zhytomyr, 326. [in Ukrainian]
- Kozlova, I. (2016). Unusual Orchestra: both Masters and Musicians. *Educator-methodologist of the preschool institution*, 8, 41–45. [in Ukrainian]
- Komaschenko, A. T., Stryukova, Yu. V. (2020). Research on the level of imaginative memory in primary school age. *Society and Individual in the Modern Communication Discourse: Materials of the II All-Ukrainian Scientific-Practical Conference*, 557–561. [in Ukrainian]

Відомості про авторів:**Канарова Ольга Вікторівна**

olga_mdpu@ukr.net

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна**Кузнєцова Аліна Григорівна**

kuznecova.olga77@gmail.com

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького
Наукове Містечко, вулиця, 59, Запоріжжя,
Запорізька обл., 69000, Україна**Information about the authors:****Kanarova Olga Viktorivna**

olga_mdpu@ukr.net

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town, Street 59, Zaporizhzhia,
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine**Kuznietsova Alina Hryhorivna**

kuznecova.olga77@gmail.com

Bohdan Khmelnytsky Melitopol
State Pedagogical University
Scientific Town St., 59, Zaporizhzhia
Zaporizhzhia region, 69000, Ukraine

doi: 10.33842/22195203-2024-02-15-2-31-84-89

doi: 10.33842/22195203-2024-02-15-2-31-84-89

Матеріал надійшов до редакції 30. 11. 2023 р.

Прийнято до друку 19. 12. 2023 р.

Received at the editorial office 30. 11. 2023.

Accepted for publishing 19. 12. 2023.